

Ayşegül Taşöz Düşündere¹
Proje Koordinatörü

İlderya Avşar Koyuncu²
Araştırmacı

Yeni İlave Gümrük Vergileri Türkiye için Ne İfade Ediyor?³

Türkiye, bazı ürünlerin ithalatında uygulanacak ilave gümrük vergisi oranlarında son zamanlarda bir dizi yeni değişiklik gerçekleştirdi. Bu kapsamda; 18 Nisan, 21 Nisan, 5 Mayıs, 11 Mayıs ve 20 Mayıs 2020 tarihlerinde yedi adet Cumhurbaşkanı Kararının Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla hangi ürünlerde hangi ülke gruplarından ithalatta ilave gümrük vergilerinin hangi tarihler aralığında ne kadar olacağı duyuruldu.⁴

Gerçekleştirilen değişikliklerin; Türkiye’nin ithalatı için ne anlama gelebileceğini değerlendirmek adına; (i) hangi ülkelerden gerçekleştirilecek ithalat kalemlerinde ilave gümrük vergisi uygulanacağını, (ii) uygulanacak ilave gümrük vergisi oran(lar)ını, (iii) değişiklik öncesine kıyasla vergi oranlarındaki değişim oran(lar)ını ve (iv) bu değişikliğin ithalat hacminde hangi kalemlerde ve ne miktarda bir değişikliğe yol açabileceğini göz önünde bulundurmaya gerekiyor. Ek olarak bu ürünleri Türkiye’ye ihraç eden hangi ülkelerin bu değişiklikten en çok etkileneceğini de değerlendirmek gerekiyor.

Bu yazı çerçevesinde; öncelikle Nisan ve Mayıs aylarında paylaşılan değişiklikleri genel çerçevede değerlendirdik. Bu değişikliklerin Türkiye’nin ticaret anlaşmalarının bulunduğu Avrupa Birliği (AB) ülkeleri gibi partnerleriyle olan ithalatını etkilemeyeceği tespitini paylaştık. Sonrasında, 20 Mayıs 2020’de Resmi Gazete’de yayımlanan değişikliklerin etki alanını sayısallaştırmaya çalıştık. Spesifik olarak 20 Mayıs’taki değişikliklerde yer verilen ürünlerde Türkiye’nin hâlihazırda dış ticaret fazlası verdiğini ve bu değişikliklerin yerli üreticiye avantaj sağlamaktan ziyade kamu nezdinde vergi gelirlerinde artışa neden olurken yerli üretici için üretim maliyetlerinde artış ve tüketici için fiyat artışları anlamına gelebileceğini tespit ettik.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1335/Aysegul+Tasoz+Dusundere>

² <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1389/Ilderya+Avsar+Koyuncu>

³ Veri derleme aşamasındaki katkılarından dolayı TEPAV Araştırmacılarından Burak Urun, Volkan Erdem ve Hakan Özkavukçu’ya ayrıca teşekkür ederiz.

⁴ 18 Nisan 2020 Tarihli 31103 Sayılı Resmi Gazete, 21 Nisan 2020 Tarihli 31106 Sayılı Resmi Gazete, 5 Mayıs 2020 Tarihli 31118 Sayılı Resmi Gazete, 11 Mayıs 2020 Tarihli 31124 Sayılı Resmi Gazete, 20 Mayıs 2020 Tarihli 31132 Sayılı Resmi Gazete

Arka Plan

Türkiye, bazı ürünlerin ithalatında uygulayacağı “ilave gümrük vergisi oranlarında” Nisan ve Mayıs ayları içerisinde çeşitli değişiklikler gerçekleştirdi. 18 Nisan, 21 Nisan, 5 Mayıs, 11 Mayıs ve son olarak 20 Mayıs 2020 tarihlerinde sırasıyla 31103, 31106, 31118, 31124, 31132 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararlarının her birinde; 200-800 gibi yüksek sayıda ürün için ilave gümrük vergileri değiştirildi.⁵ Bu kapsamda bu değişiklikler kapsadıkları ürün sayılarının hacmi ile diğer değişikliklerden ayrıştı.⁶ Nitekim Nisan ve Mayıs ayındaki sıralanan değişiklikler, toplamda binlerce ürünü etkiledi.

Sıralanan 5 farklı tarihte toplamda yedi adet Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ilave gümrük vergilerindeki değişiklikler duyurulmuştu. Bu yazıda öncelikle ilgili yedi değişikliğin Türkiye’nin ithalatı için özünde nasıl bir değişim getirebileceğini netleştirmek adına hangi ülkelerin bu değişikliklerin kapsama alanında olduğunu ve bu ülkelerin Türkiye’nin ithalatındaki rollerini paylaştık. Yazının ikinci bölümünde ise spesifik olarak 20 Mayıs 2020’deki değişikliği ele alarak ilave gümrük vergilerinin Türkiye’nin ithalatında ne kadarlık bir dilimi etkileyebileceğini ve bu değişikliklerden en çok hangi ihracatçıların kayıp yaşayabileceğini sayısallaştırdık. Yazının en son bölümünde ise ilgili değişikliklerin Türkiye ekonomisi için ne anlam ifade ettiğini, toplanabilecek gümrük vergisi miktarını ve bu değişikliklerin üreticiler ile tüketicilere yansımalarını değerlendirdik.

1- 2020 Nisan Sonrasında Açıklanan 7 Adet Cumhurbaşkanlığı Kararındaki İlave Gümrük Vergileri Hangi Ülkelerden İthalatı Kapsıyor?

Son zamanlarda açıklanan ilave gümrük vergileri, Türkiye ile bir ticaret anlaşması bulunmayan ülkelerden gerçekleştirilecek ithalatta uygulanacak. Yani yeni açıklanan ilave gümrük tarife cetvellerine göre, Türkiye’nin ticaret anlaşması bulunan ülkelere gerçekleştirildiği ithalatta bir değişiklik öngörülüyor. İlgili ticaret anlaşmalarındaki menşei kurallarını ayrıca göz önünde bulundurmak gerekse de Türkiye’nin ticaret anlaşmalarının bulunduğu ülkelerin ilave gümrük vergilerindeki değişimin odağında olmadığını söyleyebiliriz. Bu “odak-dışı” ülkeleri ise aşağıdaki gibi üç kategoride gruplayabiliriz.

- a. AB ülkeleri yeni ilave gümrük vergilerinden doğrudan etkilenmeyecek.** 1995 yılındaki Gümrük Birliği kararı neticesinde Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkeleriyle işlenmiş mal ticaretinde yüzde 0 gümrük vergisi uyguluyor. Bu ülkelere gerçekleştirilecek ithalat için de yeni ilave gümrük vergisi oranları Resmi Gazete’de yüzde 0 olarak duyuruldu. Nitekim ikili veya çok taraflı ticaret anlaşmalarında paydaşlardan birinin tek taraflı değişiklikler gerçekleştirmesi de anlaşmaların kapsamı gereği beklenemezdi.
- b. İngiltere 31 Aralık 2020’ye kadar yeni açıklanan değişikliklerden etkilenmeyecek. Bu tarihten sonra ne olacağı ise Türkiye ve İngiltere arasındaki görüşmelere göre şekillenecek.** AB’den resmi olarak ayrılışını gerçekleştiren İngiltere ile Türkiye’nin ticareti, AB-İngiltere arasında tanımlanan

⁵ 2423, 2424, 2425, 2429, 2430,2485, 2514, 2565 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete

⁶ Örneğin 2424 sayılı karar ile 194 ürün için iki farklı dönemde uygulanmak üzere iki liste açıklanırken, 2514 sayılı karar ile 414 ürün için yine iki farklı dönemi kapsayan iki liste açıklanmıştı. 20 Mayıs 2020’de de benzer şekilde 819 ürün için iki farklı liste açıklanmıştı. Türkiye’nin toplam gümrük cetvelinde ise ilgili ürün düzeyinde 16 bin 419 ürün mevcut.

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

geçiş süreci boyunca yani 1 Ocak 2021'e kadar, Gümrük Birliği kararı kapsamında yürütülüyor. Eğer geçiş süreci boyunca İngiltere ve Türkiye arasında yeni bir ticaret anlaşması imzalanmazsa, iki ülke ikili ticaret kapsamında üçüncü ülke kategorisine geçecekler. Yani ticaret anlaşmalarının getirdiği gümrük vergisi avantajlarından faydalanamaz hale gelecekler. Eğer geçiş sürecinde İngiltere ve Türkiye arasında yeni bir ticaret anlaşması imzalanırsa, İngiltere ile ticaretimizde geçiş süreci sonrasında, Gümrük Birliği kararı yerine yeni anlaşmayı uyguluyor olacağız. Bu şartlar altında ise İngiltere ilave gümrük vergilerinden muhtemelen yine muaf olacak.

- c. Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşma (STA) partnerleri olan 23 ülke de bu yeni değişikliklerden etkilenmeyecek.** Bu ülkeler alfabetik olarak şu şekilde sıralanıyor; Arnavutluk, Bosna Hersek, EFTA (İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç), Faroe Adaları, Fas, Filistin, Güney Kore, Gürcistan, İsrail, Karadağ, Kosova, Makedonya, Malezya, Mısır, Moldova, Morityus, Sırbistan ve Singapur.⁷

Özetlemek gerekirse, 51 ülkeden gerçekleştirdiğimiz ithalatta yeni açıklanan ilave gümrük vergileri yüzde 0 olacak yani aslında yeni ilave gümrük vergileri uygulanmayacak.⁸ Bu 51 ülke ise Türkiye'nin 2019 yılındaki toplam ithalatının yüzde 43'ünü gerçekleştirdiği ülkeler. Bir diğer perspektiften bakınca, Türkiye'nin 2019 yılında mal ithal ettiği 187 ülke, yeni ilave gümrük vergilerinin kapsama alanında kalacak. Bu yorumu değerlendirirken şu noktayı da göz önünde bulundurmak gerekiyor: Yeni ilave gümrük vergileri her ürüne değil ilgili listelerdeki ürünlere gelmekte. Bununla birlikte, etki alanıyla ilgili bir fikir vermesi açısından bu değişikliklerden etkilenebilecek ülkelerin Türkiye'nin toplam ithalatındaki payını inceledik. Yeni ilave gümrük vergilerinin kapsama alanında kalan 187 ülkeden 2019 yılında 116 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirilmişti. 116 milyar dolar ile bu ülkelerin Türkiye'nin toplam ithalatındaki payı ise yüzde 57 (bknz. Şekil 1). Ülke düzeyinde incelediğimizde, yeni ilave gümrük vergilerinin kapsama alanında kalan yani herhangi bir ticaret anlaşması olmaksızın ticaret gerçekleştirdiğimiz ülkeler arasında en çok mal ithal ettiğimiz ülkelerin Rusya, Çin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Hindistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) olduğunu tespit ediyoruz. Hacim açısından ilk 3'te yer alan Rusya, Çin ve ABD bu gruptaki ülkelere gerçekleştirdiğimiz ithalatın yüzde 45'inin de kaynağı konumunda (bknz. Tablo 1).

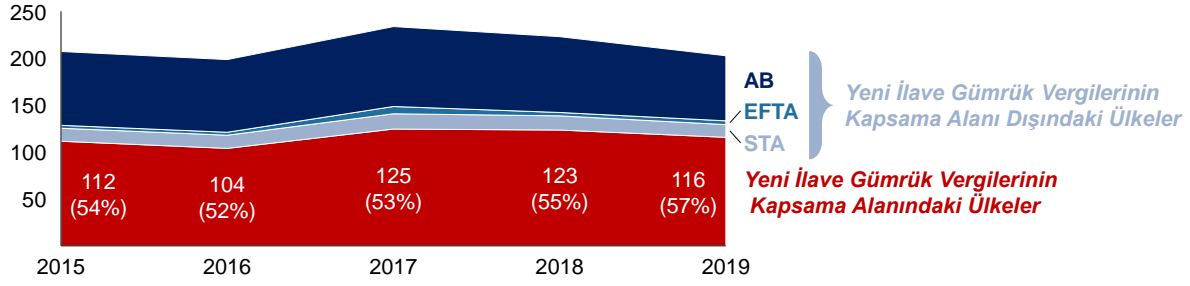
⁷ T.C. Ticaret Bakanlığı. Dış İlişkiler. Serbest Ticaret Anlaşmaları. Yürürlükte Bulunan STA'lar. <https://ticaret.gov.tr/dis-ilişkiler/serbest-ticaret-anlaşmaları/yururlukte-bulunan-stalar>

T.C. Ticaret Bakanlığı. İthalat. İthalat Mevzuatı. İthalat Rejimi. İthalat Rejimine Ek Karar. Rejim EK_8 Kısaltmalar. <https://ticaret.gov.tr/ithalat/mevzuat/ithalat-rejimi-ve-tebligleri/ithalat-rejimi-kararina-ek-karar/rejim-ek-8-kisaltmalar>

WTO RTAs in Force Including Accessions Database <https://rtas.wto.org/UI/PublicAllRTAListAccession.aspx>

⁸ Bu duruma ilişkin nadir de olsa bazı istisnalar mevcut. Örneğin 20 Mayıs'ta açıklanan EK 1 ve EK 2 cetvellerine göre 4 üründe (HS 12 sınıflamasına göre 401211000000, 401212000000, 401219000000, 401290300000) Şili STA kapsamındaki diğer ülkeler gibi yüzde 0 ilave gümrük vergisiyle karşılaşmak yerine yüzde 10 ilave gümrük vergisi ile karşılaşacak. Nitekim ilave gümrük vergileri öncesinde de Şili'nin Türkiye'ye ihracatında sıralanan 4 üründe STA kapsamında bir ayrıcalıktan faydalanmadığını görüyoruz.

Kaynak: ITC Macmap, T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Şekil 1 - Türkiye'nin ithalatının partner ülkelere göre dağılımı, milyar dolar (%), 2015-2019

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları⁹

Tablo 1 - Türkiye'nin yeni ilave gümrük vergilerinin kapsama alanında kalan (ticaret anlaşması olmaksızın ticaret gerçekleştirdiği) ülkeler arasından en çok mal ithal ettiği ilk 10 ülke, 2019

Sıra	İhracatçı ülke	İlgili ülkeden gerçekleştirilen ithalatın hacmi, milyar \$	Yeni ilave gümrük vergilerinin kapsama alanında kalan ülkelere gerçekleştirilen ithalat içinde ilgili ülkenin payı	Tüm ülkelere gerçekleştirilen toplam ithalatta ilgili ülkenin payı
1	Rusya	22,5	19%	11%
2	Çin	18,5	16%	9%
3	ABD	11,2	10%	6%
4	Hindistan	6,6	6%	3%
5	BAE	4,3	4%	2%
6	Japonya	3,5	3%	2%
7	İran	3,3	3%	2%
8	Ukrayna	2,6	2%	1%
9	Brezilya	2,6	2%	1%
10	Irak	2,5	2%	1%
İlk 10 toplamı		78	67%	38%
Türkiye'nin değişikliklerin kapsama alanında kalan ülkelere gerçekleştirilen toplam ithalattaki payı		116	100%	57%
Türkiye'nin tüm ülkelere gerçekleştirilen toplam ithalattaki payı		203		100%

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

2- 20 Mayıs 2020'de Yayımlanan İlave Gümrük Vergilerinin Etki Alanı

20 Mayıs 2020'de Resmi Gazete'de yayımlanan ilave gümrük vergileri, iki aşamada uygulamaya girecek. İlk etapta EK 2 listesi başlığı altında açıklanan 859 üründe yeni ilave gümrük vergileri 20 Mayıs 2020'den itibaren 30 Eylül 2020'ye kadar uygulanacak. 1 Ekim 2020 sonrasında ise EK 1 listesinde açıklanan ilave gümrük vergileri uygulamaya alınacak.¹⁰

EK 1 ve EK 2'de, 859 ürün için yüzde 2 ile yüzde 30 arasında değişen ilave gümrük vergileri tanımlandı. İki liste birebir aynı 859 ürünü kapsıyor. İki liste karşılaştırıldığında Ekim sonrasında uygulamaya alınacak EK 1 listesinde, EK 2'ye kıyasla bazı ürünlerde ilave gümrük vergilerinin daha düşük olduğu görülüyor. Bu düşüşler yüzde 1 ile yüzde 10 arasında değişiyor. Yani uygulamanın ikinci döneminde birinci dönemine göre ilave gümrük vergilerinde bazı

⁹ Paylaşılan ticaret istatistikleri "Özel Ticaret Sistemi" (ÖTS) çerçevesinde paylaşılan istatistiklerdir. Bu sistemde, gümrük alanlarına, gümrük antrepolarına, serbest bölgelere giren ve çıkan mallar yer almamaktadır.

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı. İstatistikler. Veri Bülteni. <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/veri-bultenleri>

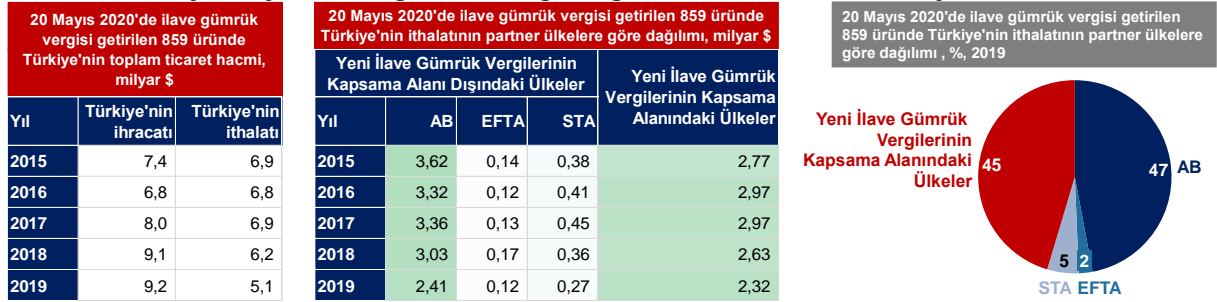
¹⁰ Resmi Gazete. (2020). 20 Mayıs 2020 Tarihli 31132 Sayılı Resmi Gazete "İthalat Rejimi Kararına Ek Karar".

ürünler için düşüşler olacak. Bu düşüşlerle birlikte, EK 1 listesinde de 859 ürün için ilave gümrük vergileri yüzde 2 ile yüzde 30 arasında kalıyor.

20 Mayıs 2020'de seçili ürünlerde yeni ilave gümrük vergileri açıklanırken ilgili ürünlerde daha öncesinde hiçbir ülkeye ilave gümrük vergilerinin uygulanmadığını tespit ettik.¹¹ Yani bu açıklanan vergiler, ilave gümrük vergilerinde artış değil, yeni getirilen vergiler olarak değerlendirilmelidir.

20 Mayıs 2020'de yeni ilave gümrük vergilerinin getirildiği 859 üründe, Türkiye 2019 yılında toplamda 5,1 milyar dolarlık ürün ithal etmişti. Geçmiş yıllara kıyasla Türkiye'nin bu ürün grubundaki ithalatının yıllar içerisinde düşüş gösterdiği ihracatının ise ithalatından çok daha yüksek düzeylerde olup artış gösterdiği görülüyor. Nitekim 2019 yılında Türkiye bu ürünlerde 9,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken, toplamda 4,1 milyar dolarlık dış ticaret fazlası vermişti. Türkiye 2019 yılında 859 ürününün yüzde 47'sini AB ülkelerinden ithal ederken, yüzde 5'ini STA anlaşması bulunan ülkelerden, yüzde 2'sini EFTA ülkelerinden ithal etmişti. Sıralanan ülke grupları yeni ilave gümrük vergilerinden muafken Türkiye 859 üründe 2,32 milyar dolar değerindeki ithalatına bu yeni düzenleme ile ilave gümrük vergisi getirmiş oldu. Bir diğer yandan bu gümrük vergisine tabi ülkelerden gerçekleştirilen ithalatın da son 5 yılda artma eğiliminde olmadığı aksine 2017 sonrasında düşüş eğilimi izlediği görülüyor (bknz. Şekil 2).

Şekil 2 - 20 Mayıs'ta yeni ilave gümrük vergileri getirilen 859 üründe Türkiye'nin ticareti

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

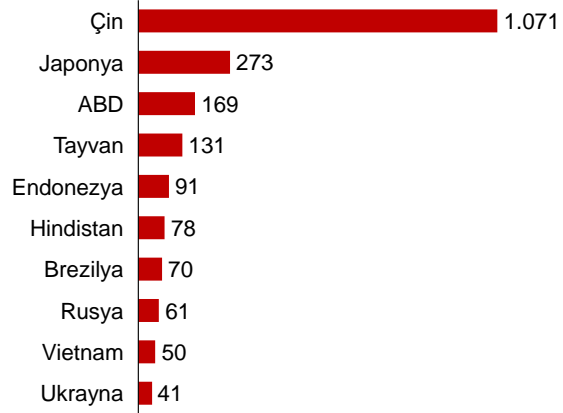
¹¹ 20 Mayıs 2020 öncesinde uygulanan ilave gümrük vergileri, Ticaret Bakanlığının Şubat ayında paylaştığı toplu listeden derlenmiştir.

T.C. Ticaret Bakanlığı. Rejim ve İGV Listesi (Fasıl Bazında).

<https://www.ticaret.gov.tr/ithalat/mevzuat/ithalat-rejimi-ve-tebliqleri/ithalat-rejimi-kararina-ek-karar/rejim-gv-ve-igv-listesi-fasil-bazinda>

Tablo 1’de Türkiye’nin herhangi bir ticaret anlaşması olmaksızın en çok ithalat gerçekleştirdiği ilk 10 ülkeyi paylaşmıştık. Bu ülkeler ilave gümrük vergilerinin kapsama alanındaki ülkeler olup seçili 859 ürünü bir önceki sene en fazla ithal ettiğimiz ülkeler ise sırasıyla Çin, Japonya, ABD, Tayvan, Endonezya, Hindistan, Brezilya, Rusya, Vietnam, Ukrayna, Tayland ve Kanada olarak listeleniyor. İlgili ürünlerde Türkiye 2019 yılında toplamda 5,1 milyar dolar değerinde ürün ithal ederken bu ürünlerin yüzde 41’ini sıralanan ülkelere ithal etmişti. Bir diğer taraftan bu değişiklikten en çok etkilenecek ülkenin ise 1 milyar dolarlık ihracatı ile Çin olduğu görülüyor. Çin’i 273 milyon dolar değerindeki ihracatı ile Japonya ve 169 milyon dolar değerindeki ihracatı ile ABD takip ediyor (bknz. Şekil 3).

Şekil 3 - 20 Mayıs’ta yeni ilave gümrük vergileri getirilen 859 üründe gümrük vergilerinin kapsama alanında kalan ülkeler arasından en çok ithalat gerçekleştirilen 10 ülke, milyon dolar, 2019

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Bu aşamaya kadar ilave gümrük vergilerinden bahsederken bu vergilerin ayırt edici bir özelliği olarak kaç ürünü etkilediğini vurguladık. Ancak her ürün eşit hacimlerde ticarete konu olmuyor. Bu çerçevede, değişiklikten kaç ürünün etkilendiği bizim için bir başlangıç noktası oluştursa da bu ürünlerin bazılarında yaşanacak etkinin çok daha büyük olması bekleniyor. Nitekim 2019 yılında 859 ürün arasında Türkiye’nin gümrük vergisine tabi olacak partnerlerden en çok ithal ettiği ilk 20 ürün bu alandaki toplam ithalatın yüzde 45’ini oluşturuyor. Bu ürünlerin en çok hangi partnerlerden ithal edildiğini Şekil 4’teki gibi incelediğimizde, bu yeni gümrük vergilerinin neredeyse her üründe Çin’den gerçekleştirilen ithalatı etkileyeceğini tespit ediyoruz. Çin’den sonra Japonya bazı ürünlerde öne çıkıyor. İlave gümrük vergilerinden en çok etkilenecek ürünler arasında, soğutma cihazları için kompresörler, ekskavatörler, metal işleme merkezleri, akümülatörler, enjeksiyon makineleri gibi özellikle makine sektörü altında sınıflandırılan ürünlerin öne çıktığını görüyoruz.

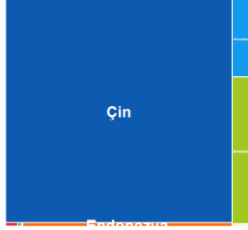
Tüm bunlara ek olarak, eğer 20 Mayıs 2020’de yeni ilave gümrük vergisi getirilen ürünler bu vergi yüklerine rağmen 2019’daki kadar ithal edilse, kamu açısından bu ithalattan elde edilecek bir yıllık ek vergi miktarını 161 milyon dolar olarak tahmin edebiliriz.¹² Ancak önümüzdeki dönemde COVID-19 salgınının hem üretim hem ticaret değerlerinde düşüşe neden olacağını göz önünde bulundurursak, 2019 yılı ithalat hacmini yakalamamız pek olası değil. Bu durumda ek vergi kazancının da hesaplanan miktara kıyasla daha sınırlı kalmasını bekleyebiliriz.

¹² EK 1’de açıklanan ilave gümrük vergisi oranları ile 1 yıl süresince 2019 yılındaki partnerlerden 2019 yılındaki değerinde ithalat gerçekleştirilmesi durumunda, 161 milyon dolarlık ek vergi kazancı elde edilmektedir.

Şekil 4 - 20 Mayıs'ta yeni ilave gümrük vergileri getirilen 859 üründe değişiklikten en çok etkilenecek 20 üründe ve Türkiye'nin değişiklikten etkilenecek ülkelerden 2019 yılında gerçekleştirdiği ithalatının ülkelere göre dağılımı

1-Diğer yerlerde kullanılan soğutma cihazları için kompresör; gücü ≤0, 4 kW

841430209000

5-Enjeksiyon makineleri; kauçuk/plastik eşya işleme veya imaline mahsus

2-Kulesi 360 derece dönebilen ekskavatörler

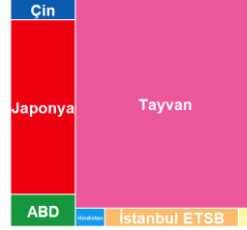
842952100000

6-Fotokopi kâğıdı (40gr =m^2 ağırlık ≤m^2 boyutu) (A4 boyutu)

3-Metal işlemeye mahsus diğer işleme merkezleri

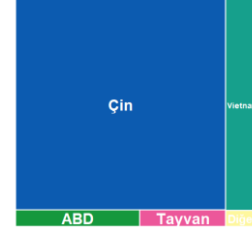
845710900000

7-Diğer dikiş makineleri

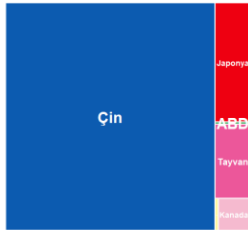
4-Kurşun-asitli diğer akümülatörler

850720800000

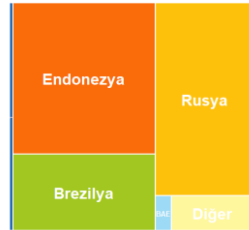
8-Diğer viskoz ipeğinden iplik (bükülmemiş/metrede ≤120 tur) (dtex>67, toptan)

847710000000

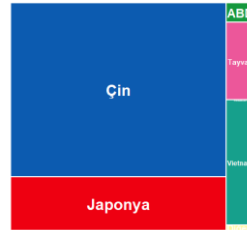
9-Yazı, baskı veya diğer grafik amaçlarda kullanılan diğer kâğıt ve kartonlar

480256202000

10-Lastik tekerlekli; önden yüklemeli küreyici ve yükleyiciler

845229000000

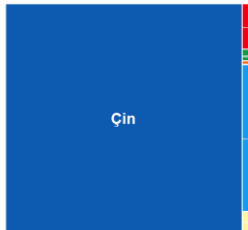
11-Baskı ve yazı kâğıtları; rulo halinde (60 = m^2 ağırlık <math><75</math> gr.)

540331002029

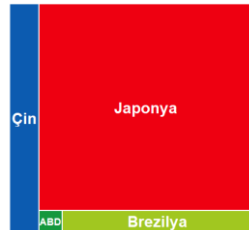
12-Delme/sondaj makinelerinin aksam, parçaları

481019009000

13-Demir/alaşimsız çelikten kesiti daire şeklinde diğer boru ve profil; dış çapı ≤$168,3$ mm

842951999011

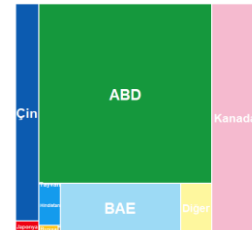
14-Nümerik kontrollü tek milli otomatik yatay torna tezgâhları

480255251000

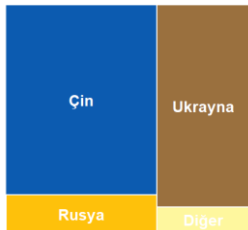
15-Diğer pompalar

843143000000

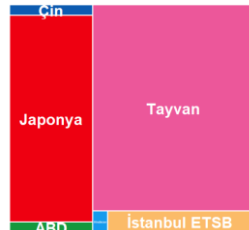
16-Yazım, baskı ve grafik amaçlı kullanılan diğer kâğıt ve kartonlar (diğer halde); mekanik/kimyasal lif miktarı>%10

730439929000

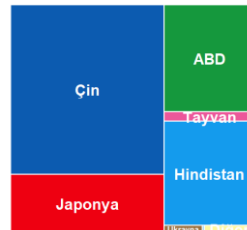
17-Baskı ve yazı kâğıtları; rulo halinde (m^2 ağırlık >80 gr.)

845811410000

18-Vulkanize kauçuktan diğer contalar

841381000000

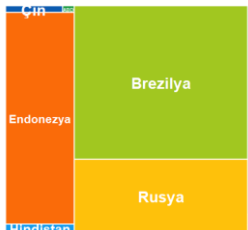
19-Beko loder

481029809000

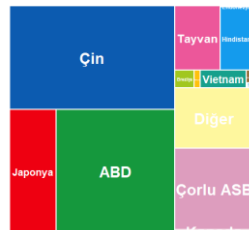

20-Dokumaya elverişli sentetik ve suni liflerden sigara filtresi (çap≤8mm rulo)

480255901000

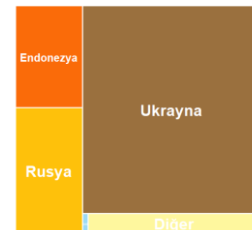
401693002200

842959001011

560122100011

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Sonuç ve Değerlendirme

Gümrük vergileri veya bu analizde konu edildiği gibi ilave gümrük vergilerinin uygulanmasında temelde iki motivasyonun olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki gümrük vergileri ile ithalatçı ülkenin vergi gelirlerini arttırmaktır. İkinci motivasyon ise gümrük vergileri ile ithal edilen malların fiyatlarını arttırarak yerli üreticilere fiyat açısından avantaj oluşturmaktır.

Öncelikle vergi geliri yaratma açısından 20 Nisan 2020'deki değişikliğin etki alanını incelediğimizde, Türkiye'nin 2019 yılındaki ithalatına göre 2,3 milyar dolarlık bir ithalatı etkileyecek olan bu değişiklik sonrasında en iyi senaryoda 161 milyon dolarlık bir ek vergi geliri elde edilebileceğini görüyoruz. Diğer yandan, COVID-19 salgını üretim ve dolayısıyla ithalatta düşüşe neden olacağı için toplanacak vergi miktarı da daha düşük olacaktır.

Son zamanlarda açıklanan ilave gümrük vergilerinin yapısı incelendiğinde ise bu vergiler ticaret anlaşmamız bulunmayan yani ithalatımızın yüzde 57'sini oluşturan ülkelerden gerçekleştirdiğimiz ithalatı etkileyecek. 20 Mayıs'taki spesifik değişikliğin ise ağırlıklı Çin'den gerçekleşen makine parçaları ithalatını etkileyeceğini görüyoruz.

İlave gümrük vergileri bazı ülkelerden gerçekleşen ithalatı etkiler bazılarını etkilemezken, birim fiyatlarının da el verdiği müddetçe ilgili ürünlerdeki ithalatımızı gümrük vergilerinden etkilenen ülkelerden etkilenmeyen ülkelere kaydırma ihtimalimiz yüksek. İlave gümrük vergisinden etkilenecek birçok üründe etkinin en çok Çin'den gerçekleştirdiğimiz ithalatta yaşanabileceğini tespit etmiştik. Bu kapsamda da Çin ile fiyat açısından rekabeti, yüzde 30'a varan ek vergiler ile kırmanın olası olup olmadığını değerlendirmek gerekiyor.

Bu değerlendirme için ilave gümrük vergilerinden etkilenecek ürünler arasında en yüksek düzeyde ithal ettiğimiz "841430209000" kodlu "buzdolapları için kompresör cihazı"nı ele alalım. Bu ürünü 138 milyon dolar ile en fazla Çin'den, Çin'i takiben de 13 milyon dolar ile en fazla Slovakya'dan ve 12,8 milyon dolar ile de Güney Kore'den ithal ettiğimizi görüyoruz. Çin bu yeni ilave gümrük vergisinden etkilenecekken Slovakya AB ile olan Gümrük Birliği kararımız nedeniyle, Güney Kore de ilgili ülkeyle STA imzalamış olduğumuz için bu yeni ilave gümrük vergisinden etkilenmeyecek. Diğer yandan ilgili ürünü Çin'den ortalama kilogram başına 2,8 dolar ödeyerek ithal ediyoruz. Slovakya'dan ithalatımızda ise ortalama kilogram başına 3,9 dolar, Güney Kore'den ithalatımızda kilogram başına 17 dolar ödüyoruz. Çin'den Ekim 2020 sonrasındaki ithalatımıza bu ürüne ilave yüzde 7 oranında gümrük vergisi uygulanacak. Bu oranın tamamı fiyatlara yansıtılsa dahi Çin'den ithalatımız kilogram başına 3 dolara gelecek. Bu durumda bu ilave gümrük vergisi ile Slovakya'nın veya Güney Kore'nin Çin'den daha cazip hale gelmesi pek olası gözüküyor.

Peki, bu örnekte ithalatçı partnerimizi muhtemelen değiştirmeyeceğimizi söylemişken bu verginin Türkiye'deki ithalatçılar için anlamı ne olacak? Çin'den eskiden kilogram başına 2,8 dolara aldıkları ürünü büyük ihtimalle gümrük vergileri neticesinde 3 dolara satın alacaklar. Bu durumda şunu değerlendirmek gerekiyor, gümrük vergilerini arttırmanın amaçlarından biri, bu artış ile yerel üreticiyi fiyat açısından biraz daha avantajlı hale getirmektir. Türkiye'nin de bu üründe 9,3 milyon dolar değerinde ihracatı olduğunu biliyoruz. Bu da bize bu ürünü üreten yerli üreticinin varlığına işaret ediyor. Ancak Türkiye'nin ihracatını incelediğimizde Türkiye'nin bu ürünü ortalama kilogram başına 5,1 dolara ihraç ettiğini görüyoruz. Bu durumda özellikle Çin'den gerçekleştirilen ithalat 2,8 dolardan 3 dolara çıkarsa da 5,1 dolar ile satış yapan yerli üretici bu gümrük vergilerinden sonra fiyat açısından daha cazip hale gelmeyecek. (Diğer öne çıkan ürünler için de benzer hesaplamaları EK'teki Tablo 2'de bulabilirsiniz.) Peki, bu durumda

sonuçta ne olacak? İthalatçı aynı ürünü biraz daha pahalı şekilde Çin'den ithal etmeye devam edecek. Bu da bir sonraki aşamada üretim yapabilmek için bu ara mala ihtiyaç duyan yerli üreticinin bu ürünü daha pahalıya satın alması ve üretim maliyetlerinin artması anlamına gelecek. Artan üretim maliyetlerini de yerli üretici kendi fiyatlarına yansıtacak. Yani ilave gümrük vergilerinin istenmeyen bir sonucu ithalatı kısmak için alınacak önlemlerin yan etkisinin yerli üretime, istihdama ve enflasyona negatif etkisi olabiliyor. Özellikle COVID-19 sonrası normalleşme adımlarının atılmaya başlandığı bu dönemde, yerli üretimi pahalı hale getirmek yerli üretimin zaten daralmış dış pazarlardaki olası rekabet gücünü de zayıflatabilecek.

Her ne kadar bu değişiklikler Türkiye'nin ticaret anlaşmalarının olduğu AB gibi ana partnerlerinden gerçekleştirdiği ithalatını etkilemiyor olsa da bu ilave gümrük vergilerinin yerli üretimi korumaktan ziyade üretim maliyetlerini arttırıcı etkileri gerçekleşebilir. Bununla birlikte, sık aralıklarla gerçekleşen bu gibi değişikliklerin etki alanlarının anlamları kamuoyu ile paylaşılmadığında, değişikliklerin gerçekten yaratacağı etkilerden ziyade yüzeysel yorumlara zemin hazırlanabiliyor. Bu nedenlerle de bu gibi değişiklikler gerçekleştirilirken ne kadarlık hacimlerden bahsettiğimiz ve amaçlanan hedef ile eyleme geçirilen karara ilişkin değerlendirmelerin paylaşımının, kamuoyunu ve iş dünyasını belirsizlikten kurtarmak için ayrıca önem arz ettiğini unutmamak gerekiyor.

EK Tablo 2 - İlave gümrük vergilerinden en fazla etkilenecek 20 üründe mevcuttaki ana ithalat pazarları ile Türkiye'nin ihracatının birim değer açısından karşılaştırılması, 2019

Ürün kodu (HS12)	Ürün tanımı	Türkiye'nin ürünündeki toplam ithalat değeri milyon \$	Türkiye'nin ürünü en çok ithal ettiği ilk 3 ülke	İhracatçının 20 Mayıs'taki düzenlemeden etkilenme durumu	Türkiye'nin ilgili ihracatçıdan gerçekleştirdiği ithalat değeri, milyon \$	Kilogram başına fiyat, \$			Türkiye'nin ilgili ürünündeki dünya ihracatı, milyon \$
						Türkiye'nin ilgili ihracatçıdan gerçekleştirdiği ithalat	Türkiye'nin ilgili ihracatçıdan ilave gümrük vergisi sonrasında gerçekleştireceği ithalat	Türkiye'nin ilgili ürünü ihracatı	
841430209000	Diğer yerlerde kullanılan soğutma cihazları için kompresör; gücü ≤0, 4 kW	195,9	Çin Slovakya Güney Kore	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenmeyen	138,0 13,0 12,8	2,8 3,9 17,0	3,0	5,1 5,1 5,1	9,3 9,3 9,3
842952100000	Kulesi 360 derece dönebilen ekskavatörler	121,4	Japonya Çin Güney Kore	Etkilenen Etkilenen Etkilenmeyen	72,8 27,5 13,9	4,7 5,5 3,9	4,9 5,8	2,2 2,2 2,2	153,9 153,9 153,9
845710900000	Metal işlemeye mahsus diğer işleme merkezleri	162,8	Tayvan Almanya Japonya	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenen	65,3 37,4 19,7	8,9 18,5 17,4	9,5	15,5 15,5 15,5	8,3 8,3 8,3
850720800000	Kurşun-asitli diğer akümülatörler	88,0	Çin Vietnam Portekiz	Etkilenen Etkilenen Etkilenmeyen	55,0 9,0 5,0	3,0 3,3 3,3	3,3 3,6	6,6 6,6 6,6	7,9 7,9 7,9
847710000000	Enjeksiyon makineleri; kauçuk/plastik eşya işlemeye veya imaline mahsus	101,0	Çin Almanya Avusturya	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenmeyen	57,3 14,7 11,2	4,6 12,3 10,8	4,8	5,0 5,0 5,0	16,8 16,8 16,8
480256202000	Fotokopi kağıdı (40gr ≤m2 ağırlık ≤150 gr.) (A4 boyutu)	78,8	Endonezya Rusya Brezilya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	24,8 21,9 12,5	0,8 0,7 0,8	0,9 0,8 0,9	0,9 0,9 0,9	10,6 10,6 10,6
845229000000	Diğer dikiş makineleri	56,9	Çin Japonya Vietnam	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	35,1 10,9 3,4	12,0 41,2 25,0	12,6 14,7 14,7	14,7 14,7 14,7	17,0 17,0 17,0
540331002029	Diğer viskoz ipeğinden iplik (bükmüş/medrede ≤120 tur (dtx>67, toptan)	54,6	Çin Almanya Hindistan	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenen	48,9 3,4 1,4	5,5 9,1 4,1	5,8	4,4 4,4 4,4	0,0 0,0 0,0
481019009000	Yazı, baskı veya diğer grafik amaçlarda kullanılan diğer kağıt ve kartonlar	74,4	Çin Avusturya Finlandiya	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenmeyen	46,2 11,7 5,1	0,8 0,8 0,8	0,8	1,2 1,2 1,2	3,5 3,5 3,5
842951999011	Lastik tekerlekli; önden yüklemeli küreyici ve yükleyiciler	63,1	Japonya İsveç Çin	Etkilenen Etkilenmeyen Etkilenen	37,2 11,4 5,7	7,3 7,8 5,0	7,7	2,6 2,6 2,6	10,3 10,3 10,3
480255251000	Baskı ve yazı kağıtları; rulo halinde (60 = < m2 ağırlık <75 gr.)	103,2	Portekiz Brezilya Endonezya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	39,7 17,5 12,2	0,7 0,8 0,8	0,7 0,8 0,9	0,9 0,9 0,9	3,9 3,9 3,9
843143000000	Delme/sondaj makinelerinin aksam, parçaları	124,3	İngiltere İtalya ABD	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	32,2 23,3 20,5	81,0 78,1 31,1	10,9	10,9 10,9 10,9	40,1 40,1 40,1
730439929000	Demir/alaşimsız çelikten kesiti daire şeklinde diğer boru ve profil; dış çapı ≤ 168,3 mm	56,7	Çin Ukrayna Romanya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	18,6 12,2 6,3	0,7 0,8 1,0	0,8	1,2 1,2 1,2	8,2 8,2 8,2
845811410000	Nümerik kontrollü tek millî otomatik yatay torna tezgahları	47,8	Tayvan Güney Kore Japonya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	19,6 10,9 10,1	14,0 15,2 17,9	15,0	14,6 14,6 14,6	1,7 1,7 1,7
841381000000	Diğer pompalar	43,8	Çin İtalya ABD	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	13,9 5,3 5,2	9,2 12,2 276,4	9,7	8,5 8,5 8,5	33,4 33,4 33,4
481029809000	Yazım, baskı ve grafik amaçlı kullanılan diğer kağıt ve kartonlar (diğer halde); mekanik/kimyasal lif miktar>%10	60,5	Çin İspanya İtalya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	27,0 14,6 9,9	0,8 0,8 0,8	0,8	0,9 0,9 0,9	1,3 1,3 1,3
480255901000	Baskı ve yazı kağıtları; rulo halinde (m2 ağırlık >80 gr.)	67,9	Portekiz Brezilya Endonezya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	19,6 13,8 7,5	0,7 0,8 0,8	0,8	1,0 1,0 1,0	4,3 4,3 4,3
401693002200	Vulkanize kauçuktan diğer contalar	76,5	Almanya Fransa Çin	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	10,7 8,8 8,7	28,3 50,7 7,3	7,7 7,7	7,7 7,7	40,8 40,8 40,8
842959001011	Beko loder	30,5	Ege SB İngiltere Kuveyt	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	21,6 8,5 0,3	6,1 7,5 5,6	6,4	4,2 4,2 4,2	91,9 91,9 91,9
560122100011	Dokumaya elverişli sentetik ve suni liflerden sigara filtresi (çap<8mm rulo)	43,7	Ukrayna Macaristan Litvanya	Etkilenen Etkilenen Etkilenen	14,5 9,5 6,0	6,7 9,9 16,2	7,3	6,7 6,7 6,7	21,7 21,7 21,7

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, T.C. Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Not: "Türkiye'nin ilgili ihracatçıdan ilave gümrük vergisi sonrasında gerçekleştireceği ithalatın kilogram başına fiyatı" için EK 1'de açıklanan ilave gümrük vergisi oranları 2019 yılında gerçekleşen kilogram başına fiyata eklenmiştir.